

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-รัสเซียระหว่างปี ค.ศ. 1991-2001

นายพงศ์พัฒน์ เทียนศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-4788-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI-RUSSIAN ECONOMIC RELATIONS DURING 1991-2001

Mr. Pongpat Thiensiri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Science

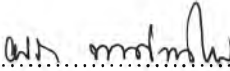
Chulalongkorn University

Academic Year 2005

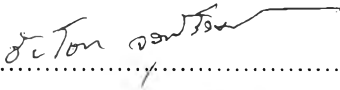
ISBN 974-17-4788-8

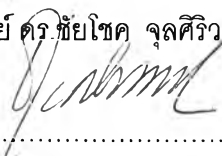
หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-รัสเซียระหว่างปี ค.ศ. 1991-2001
โดย	นาย พงศ์พัฒน์ เทียนศิริ
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันัสพรประสิทธิ์

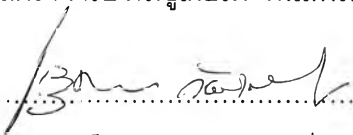
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมาภา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ พันัสพรประสิทธิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร)

พงศ์พัฒน์ เทียนศิริ : ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-รัสเซียระหว่างปี ค.ศ. 1991-2001.
(THAI-RUSSIAN ECONOMIC RELATIONS DURING 1991-2001) อ. ที่ปรึกษา :
ผศ. ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์, 133 หน้า. ISBN 974-17-4788-8.

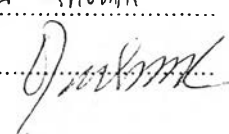
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อจำกัดต่างๆที่เป็นอุปสรรคสำหรับการดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับรัสเซียในระหว่างปี ค.ศ. 1991-2001 โดยการศึกษาจะเน้นพิจารณามุมมองของฝ่ายไทยต่อปัญหา และอุปสรรคที่ทำให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศไม่พัฒนาอย่างที่ควรจะเป็นในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งได้ใช้แนวคิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของ Robert O. Keohane และ Joseph S. Nye โดยความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้น มีการค้าเป็นรูปแบบของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ หากแต่เป็นไปในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกัน

ผลการศึกษาได้ข้อสรุปตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การล่มสลายของสหภาพโซเวียตนั้น น่าจะเอื้ออำนวยให้ไทยสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับรัสเซียให้ก้าวหน้าได้ แต่ในการปรับตัวของรัสเซียจากระบบสังคมนิยมเข้าสู่ระบบทุนนิยมประสบปัญหาจึงทำให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศไม่พัฒนาอย่างที่ควรจะเป็นในช่วง 10 ปีแรก

การศึกษายังได้ข้อสรุปเพิ่มเติมว่า นักธุรกิจไทยยังขาดความรู้เกี่ยวกับประเทศรัสเซียและการดำเนินธุรกิจกับรัสเซียอยู่มาก อีกทั้งทัศนคติที่มีต่อรัสเซียนั้นจะแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งส่งผลในทางลบต่อการดำเนินธุรกิจกับรัสเซียด้วย

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2548.

ลายมือชื่อนิสิต..... พงศ์พัฒน์ เทียนศิริ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4581144624 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD: THAI-RUSSIAN / ECONOMIC RELATIONS

PONGPAT THIENSIRI : THAI - RUSSIAN ECONOMIC RELATIONS.

THESIS ADVISOR : ASST.PROF. CHOOKIAT PANASPORNPRASIT, DR.,

133 pp. ISBN 974-17-4788-8.

The primary objective of this thesis is to study obstacles of Thai-Russian economic relations during 1991-2001. This study will mainly focus on Thai exporters' perspective on problems constraining economic relations between the two countries during such period. Based on Robert O. Keohane and Joseph S. Nye's interdependence concept, Thailand and Russia could rely on each other economically. But this is an unequal interdependence.

The findings of this thesis correspond with the initial hypothesis which stipulates that there should have been a great improvement on economic relations between Thailand and Russia, but Russia was still in a transition from communism into capitalism in the aftermath of the collapse of the Soviet Union. Russia has experienced hard times ever since. So the economic relations between the two countries could not develop in an impressive manner as it should have been.

This thesis also reveals some additional conclusions; for instance, Thai Businessmen have little knowledge both about Russia and the ways in which they do business with Russians. Moreover, the attitude towards Russia of Thai people could vary from one to another. It depends on experiences the one has derived, which could also have negative effect on running business with Russia.

Department of International Relations Student's signature..... *P. Thien Siri*.....

Field of study International Relations Advisor's signature..... *C. Panaspornprasit*.....

Academic year 2005

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พงษ์พรประสิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นอย่างสูงที่ให้คำแนะนำ และให้การปรึกษาแก่ศิษย์เป็นอย่างดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยโชค จุลศิริวงศ์ และ รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร ที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนคณาจารย์บัณฑิตศึกษา ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกท่านที่ให้วิชาความรู้ และประสบการณ์ที่ดีมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ฯพณฯ เอกอัครราชทูตกษิต ภิรมย์ และ ฯพณฯ เอกอัครราชทูตสุจิตรา หิรัญพฤษดิ์ เป็นอย่างสูง รวมทั้งผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่สละเวลา ให้ข้อมูลและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณในน้ำใจ และมิตรไมตรีของบุคลากรและเพื่อนร่วมเรียน บัณฑิตศึกษา ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปีการศึกษา 2545

ท้ายสุดนี้กราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ที่ให้ชีวิต และการศึกษาที่ดีแก่ลูก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 สภาพปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานในการศึกษา.....	11
1.3 การสำรวจวรรณกรรม.....	11
1.3.1 ผลงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับรัสเซีย.....	11
1.3.2 ผลงานเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของไทยยุคหลังสงครามเย็น.....	15
1.4 ขอบเขตในการศึกษา.....	16
1.5 กรอบความคิดในการศึกษา.....	16
1.6 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	18
1.7 วิธีการศึกษา.....	18
1.8 วิธีการนำเสนอ.....	19
2 ประวัติความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับรัสเซีย.....	21
2.1 ช่วงการปกครองตามระบอบกษัตริย์ (ค.ศ. 1863-1917).....	21
2.1.1 ความสัมพันธ์ด้านการเมือง.....	21
2.1.2 ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ.....	32
2.2 ช่วงระบอบคอมมิวนิสต์ (ค.ศ. 1917-1991).....	36
2.2.1 ความสัมพันธ์ด้านการเมือง.....	36
2.2.2 ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ.....	42
2.3 ช่วงหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต (ค.ศ. 1991-ปัจจุบัน).....	45
2.3.1 ความสัมพันธ์ด้านการเมือง.....	45

2.3.2 ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ.....	49
3 การปรับตัวทางเศรษฐกิจของรัฐเซีย.....	53
3.1 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจก่อนสหภาพโซเวียตล่มสลาย.....	53
3.2 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจยุคประธานาธิบดีเยลต์ซิน.....	55
3.3 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจยุคประธานาธิบดีปูตินและแนวโน้มในอนาคต....	68
4 ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับรัฐเซียในมุมมองของฝ่ายไทย.....	72
4.1 ภาพรวมของความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ.....	72
4.2 วิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจจากมุมมองของ ฝ่ายไทย.....	78
4.2.1 ปัญหาด้านการเงินและธนาคารของรัฐเซีย.....	78
4.2.2 ปัญหาด้านกฎระเบียบจากการที่รัฐเซียยังไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การ การค้าโลก.....	84
4.2.3 ปัญหาด้านแหล่งข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับรัฐเซีย.....	86
4.2.4 ปัญหาจากมรดกทางการเมืองของรัฐเซีย.....	88
4.3 สินค้าหลักของไทยในการส่งออกปรัสเซีย.....	89
4.4 ช่องทางการทำธุรกรรมในรัฐเซีย.....	96
4.5 วิธีการชำระเงินค่าสินค้าในรัฐเซีย.....	97
4.6 วิธีการขนส่งสินค้าไปยังรัฐเซีย.....	99
4.6.1 ทางเรือ.....	99
4.6.2 ทางอากาศ.....	99
4.6.3 ทางด้านอื่น.....	99
4.7 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำธุรกรรมกับรัฐเซีย.....	100
5 บทสรุป.....	103
ข้อเสนอแนะ.....	104

รายการอ้างอิง.....	107
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก.....	116
ตารางมูลค่าการค้าต่างประเทศของรัสเซียระหว่างปี ค.ศ. 1990-1993.....	117
ตารางมูลค่าการนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของรัสเซียในปี ค.ศ. 1999-2000.....	118
ภาคผนวก ข.....	119
ตารางสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในรัสเซีย.....	120
ภาคผนวก ค.....	121
รายชื่อบริษัทหรือบุคคลที่สัมภาษณ์.....	122
คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์.....	124
1 คำถามสำหรับผู้ประกอบการเอกชนไทย.....	124
2 คำถามสำหรับธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่ง ประเทศไทย.....	126
3 คำถามสำหรับอดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำรัสเซีย.....	127
ภาคผนวก ง.....	128
กฎระเบียบการค้าต่างประเทศที่รัสเซียกำหนด.....	129
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	133

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	มูลค่าการค้าของไทยกับสหภาพโซเวียต.....	5
2	มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับรัสเซียระหว่างปีค.ศ. 1991-2002.....	9
3	ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของรัสเซียระหว่างปี ค.ศ. 1986-1993.....	60
4	มูลค่าสินค้าส่งออกของไทยไปรัสเซียในกลุ่มอาหารระหว่างปี ค.ศ. 1993-2002.....	76